

26. 8. 2014

Veźměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Právo advokáta na náhradu nákladů při právním zastoupení jiným advokátem

Ústavní soud ČR se již v řadě svých nálezů zabýval tím, zda určitému subjektu, vybavenému odborným personálem, nebo zastoupenému advokátem v tzv. bagatelních sporech přísluší, či nepřísluší náhrada nákladů řízení spočívající v odměně za jeho právní zastoupení. Byť ve většině těchto sporných případů se spíše přiklonil k negativní odpovědi, právní zastoupení advokáta jiným advokátem naopak shledal jako „potřebné“ a konstatoval, že takto zastoupení advokáti mají až na výjimky právo na náhradu nákladů řízení.

Základním právem účastníka řízení, který měl úspěch ve věci, je, aby mu druhý účastník nahradil vzniklé náklady, a to včetně nákladů vynaložených na jeho právní zastoupení advokátem. Rozsah nákladů, které mají být úspěšnému účastníkovi takto nahrazeny, je však v ustanovení § 142 OSŘ limitován, a to pouze na náklady potřebné k účelnému uplatňování nebo bránění práva. Náhradu nákladů, které nebyly potřebné k účelnému uplatňování nebo bránění práva, by soud neměl úspěšnému účastníkovi přiznat.

Posouzení účelnosti nákladů v jiných „sporných“ kauzách

Kritérium účelnosti nákladů si vzal na paškál Ústavní soud ČR při rozhodování o přiznání náhrady nákladů již v řadě nejednoznačných případů. V této souvislosti lze odkázat na nález Ústavního soudu ČR ve věci spis. zn. I. ÚS 2929/07 ze dne 9. října 2008 (publikovaný ve Sbírce nálezů a usnesení Ústavního soudu ČR pod č. 167/2008), v němž Ústavní soud ČR vyšel z premisy, že ústřední orgány státní správy (zde konkrétně Ministerstvo financí ČR) mají k výkonu právních agend zřízeny příslušné právní (legislativní) odbory zaměstnávající dostatečný počet odborných pracovníků, kteří jsou schopni zajišťovat ochranu zájmů před soudy. Podle Ústavního soudu ČR proto neexistoval žádný legitimní důvod pro to, aby se Ministerstvo financí nechalo v soudním řízení zastupovat advokátem, a náklady, které Ministerstvo financí vynaložilo na právní služby advokáta, tudíž nebyly potřebné k účelnému uplatňování nebo bránění práva.

Ve svých pozdějších nálezech pak Ústavní soud ČR judikoval, že dostatečným odborným aparátem disponují též statutární města, a proto také při jejich zastoupení advokátem nejde o účelné náklady. Opačný závěr by dle Ústavního soudu ČR bylo možné přijmout pouze **v mimořádně složitých případech odůvodňujících právní zastoupení ústředního orgánu státní správy či statutárního města.**

Danou otázku Ústavní soud ČR také řešil v souvislosti s vymáháním tzv. bagatelních pohledávek

(první vlaštvou v tomto směru byl jeho náleze ve věci spis. zn. IV. ÚS 2777/11 ze dne 27. prosince 2011). Netřeba připomínat, že ani zde nepovažuje Ústavní soud ČR zastoupení věřitele advokátem za vynaložení nákladů potřebných k účelnému uplatňování práva, neboť v tomto kontextu jde naopak o zneužití institutu nákladů řízení.

Účelnost nákladů při zastoupení advokáta jiným advokátem

V této souvislosti poměrně překvapí rozhodnutí Ústavního soudu ČR o tom, zda má být náhrada nákladů řízení přiznána osobě s právnickým vzděláním, nota bene advokátovi, která se nechá zastoupit advokátem.

Poprvé naznačený případ řešil Ústavní soud ČR v nálezu ve věci spis. zn. II. ÚS 187/06 ze dne 19. června 2007, kdy obecný soud odmítl účastníkovi zastoupenému advokátem přiznat v rámci náhrady nákladů řízení odměnu za zastupování, neboť je u něj nepovažoval za účelné z důvodu, že takový účastník měl sám právní vzdělání, vykonával činnost advokáta, a měl by tudíž být schopen hájit své zájmy dostatečně kvalifikovaným způsobem. Ústavní soud ČR v předmětném nálezu zdůraznil, že advokáti mají jako ostatní osoby právo na právní pomoc, jehož imanentní součástí je právo nechat se v procesu zastoupit osobou dle vlastní volby. Ruku v ruce s tímto právem pak jde i právo na to, aby zastoupenému účastníkovi byla v případě úspěchu přiznána náhrada nákladů spojených s tímto zastupováním.

Ve svém nálezu ve věci spis. zn. I. ÚS 3819/13 ze dne 25. března 2014 Ústavní soud ČR pak posuzoval poněkud sofistikovanější argumentaci pro nepřiznání náhrady nákladů na právní zastoupení advokátovi (v rámci sporu s jeho bývalým klientem o zaplacení palmáře). Obecný soud zde nepovažoval náklady za účelné proto, že vymáhání palmáře je u advokátů běžnou náplní jejich činnosti, a proto musí veškerou problematiku s tím spojenou velmi dobře znát. Ústavní soud ČR v tomto nálezu zrekapituloval svou argumentaci ze svého výše uvedeného nálezu z roku 2007. Novým nosným důvodem jeho rozhodnutí se však stalo tvrzení, že advokát má v jistých případech k věci zřetelně subjektivní vztah, který by mohl negativním způsobem ovlivnit jeho schopnost hájit svá práva.

Je třeba podotknout, že ani poslední náleze nepaušalizuje právo advokáta na náhradu nákladů spojených se svým právním zastoupením, ale v souladu s měřítkem účelnosti vytyčuje výjimku, kdy by advokátovi nebylo možné tuto náhradu přiznat. Mohlo by se jednat o případy, kdy by právní zastoupení bylo voleno nikoliv z důvodu využití právní pomoci, ale spíše z důvodu zneužití tohoto práva na úkor protistrany. Jako příklady tohoto zneužití jsou přitom jmenovány zastoupení ve zcela banální věci či evidentní snaha zvýšit protistraně náklady řízení.

Ačkoliv stěžovatel naznačil ještě jeden, ekonomický, důvod pro to, aby mu byla přiznána náhrada nákladů právního zastoupení, Ústavní soud ČR se jím v předmětném nálezu dle mého názoru nesprávně hlouběji nezabýval. Souhlasím totiž se stěžovatelem, že nelze opomenout, že pokud by se advokát nenechal zastoupit jiným advokátem a svá práva by hájil sám, za čas tomu věnovaný by v podstatě přišel o ekvivalent nákladů, které by vynaložil na své právní zastoupení. Jediný rozdíl by však byl v tom, že bez jakéhokoliv zastoupení by logicky žádný nárok na náhradu nákladů neměl. Také v tomto směru je tedy pro advokáta významné, aby náklady vynaložené na právní pomoc od jiného advokáta mu mohly být v případě úspěchu ve sporu nahrazeny druhou stranou.

Závěr

V současné době, kdy je všeobecně vyvíjen tlak na to, aby se odměny advokátů snižovaly (viz poslední novela advokátního tarifu), lze jistě trend zastávaný Ústavním soudem ČR ve vztahu k nákladům právního zastoupení advokáta jiným advokátem přivítat. Díky němu tak může být

zabráněno excesům ze strany soudů, k jakým došlo ve shora uvedených případech, a advokátům, tím spíše obecně osobám s právnickým vzděláním, bude (za předpokladu, že nepůjde o některý z případů zneužití právní pomoci) přiznáván nárok na náhradu nákladů jejich právního zastoupení.

Mgr. Michal Červinka,
advokát

[Mališ Nevrkla Legal, advokátní kancelář, s. r. o.](#)

Longin Business Center
Na Rybníčku 1329/5
120 00 Praha 2

Tel.: +420 296 368 350

Fax: +420 296 368 351

e-mail: law.office@mn-legal.eu

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Návrh nového zákona o digitální ekonomice](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 30.: Jednání za s.r.o. - zápis jednatelského oprávnění do obchodního rejstříku](#)
- [Předběžné opatření a další instituty k ochraně věřitelů při přeměnách](#)
- [Promlčení zápůjčky bez určení splatnosti v judikatuře Nejvyššího soudu](#)
- [Rozvod s mezinárodním prvkem a související otázky péče o děti a výživného](#)
- [Příkaz a příkaz na místě v přestupkovém řízení vedeném orgánem inspekce práce](#)
- [Letiště a letecké stavby](#)
- [Problematické aspekty změn v úpravě odpovědnosti za škodu způsobenou vadou výrobku](#)
- [Autonomní mobilita optikou české legislativy. Kdy se na silnicích dočkáme vozidel bez řidiče?](#)
- [Rodičovská odpovědnost po novele občanského zákoníku: Jak nové principy rovnosti, spolupráce a ochrany dítěte mění praxi soudů a rodin](#)
- [Lhůta a povinnosti při vyrozumění oznamovatele o výsledku posouzení oznámení](#)